

UZASADNIENIE

W aktualnym stanie prawnym kwestie związane z funkcjonowaniem młodzieżowych rad przy jednostkach samorządu terytorialnego zostały uwzględnione jedynie w ustawie o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. Brak jest regulacji prawnych dla działalności młodzieżowych rad przy samorządzie powiatowym czy przy samorządzie województwa, co powinno zostać zmienione na mocy poniższych zmian.

Dotychczas istniejące przepisy ograniczają zarówno możliwości powoływania rad jak i zacieśniają ich zadania oraz kompetencje do wąskiej funkcji organu konsultacyjnego. Przepisy obecnego art. 5b są bardzo ogólne, pozostawiają szerokie możliwości ich interpretacji, utrudniając młodzieżowym radom gmin realne reprezentowanie środowisk młodzieżowych przed organami gminy oraz podejmowanie szeroko pojmowanych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej. Co istotne przepisy te mają znacznie bardziej uproszczony charakter niż przepisy wprowadzonego do niniejszej ustawy dwanaście lat później (tj. w 2013 r.) art. 5c opisującego ramy funkcjonowania gminnych rad seniorów.

Cele proponowanych regulacji to przede wszystkim:

- 1) uwzględnienie funkcjonowania młodzieżowych rad przy samorządzie powiatowym oraz przy samorządzie województwa,
- 2) instytucjonalne wzmocnienie młodzieżowych rad przy jednostkach samorządu terytorialnego,
- 3) zapewnienie młodzieżowym radom przy JST sprawniejszego funkcjonowania przy możliwości zwiększenia oddziaływania na lokalne społeczności.

Proponowane zmiany ustawy o samorządzie gminnym, ustawy o samorządzie powiatowym oraz ustawy o samorządzie województwa są motywowane apelami środowisk młodzieżowych, artykułowanymi m.in. przez Radę Dialogu z Młodym Pokoleniem, pierwszy w historii Polski organ dialogu obywatelskiego pomiędzy młodym pokoleniem Polaków a najważniejszymi instytucjami państwowymi. Rada w swojej uchwale z dnia 28 października 2020 r. zarekomendowała zmianę powyższych ustaw samorządowych.

Główną ideą przedstawionej nowelizacji ma być zwiększenie partycypacji obywatelskiej młodych ludzi na poziomie lokalnym poprzez efektywniej działające rady młodzieżowe. Dzięki ich aktywności przedstawiciele młodego pokolenia zyskują doświadczenie publiczne i społeczne, a także umiejętność analizy problemów lokalnych. Co więcej, wzmocnienie młodzieżowych rad przysłuży się zwiększeniu poziomu edukacji obywatelskiej młodych osób, które w większym zakresie będą reprezentowane przez takie

gremia na forum publicznym. Oznaczać to też będzie pobudzenie idei samorządności wśród młodzieżowych przedstawicieli danej wspólnoty lokalnej.

Młodzi społecznicy zauważyli, że obecne zapisy ustawy o samorządzie gminnym nie gwarantują wystarczającego wsparcia przedstawicieli młodego pokolenia w procesie decyzyjnym na poziomie samorządu. Pomimo, że w ponad 500 gminach funkcjonują już młodzieżowe rady na podstawie obowiązujących przepisów ustawowych, a część powiatów lub województw zdecydowało się powołać takie gremia aktami prawa miejscowego, to i tak działania młodzieżowych rad są ograniczone poprzez brak zapewnienia wsparcia technicznego oraz merytorycznego. Dodatkowo, istnieje potrzeba usystematyzowania oraz nadania podstaw ustawowych radom na poziomie powiatów i województw. Zmiany legislacyjne pozwolą też na zapewnienie odpowiedniego wsparcia dla funkcjonowania młodzieżowych rad.

Proponowane zmiany doprecyzują mechanizm powoływania młodzieżowych rad przy jednostkach samorządu terytorialnego, a także dadzą możliwość złożenia wniosku o powołanie takiego gremium m.in. zainteresowanym środowiskom młodzieżowym czy organizacjom pozarządowym lub podmiotom określonym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie – proponowany art. 5b ust.2, czy też uczniom i studentom. Dzięki temu podmioty jawnie zainteresowane powołaniem rady młodzieżowej będą mogły wyartykułować taką potrzebę, a organ stanowiący samorządu będzie zobowiązany do odpowiedzi na taki postulat.

Wzmocnienie młodzieżowych rad, które nastąpi na gruncie niniejszej ustawy, będzie oznaczało zwiększenie udziału młodzieży w tworzeniu lub opiniowaniu na poziomie samorządu aktów prawnych, które dotyczą przyszłości młodego pokolenia. Zmiany ustawowe doprecyzują zadania młodzieżowych rad, uwzględniając przy tym monitorowanie realizacji strategii polityki gminy na rzecz młodzieży, jeżeli została ona uchwalona - proponowany Art. 5b ust.3. Wprowadzenie takiego przepisu powinno być również traktowane jako konieczność odpowiedzi na brak inkluzyjnego oraz interdyscyplinarnego dokumentu strategicznego, dotyczącego młodego pokolenia Polaków, a zarazem wyrazem starań Pełnomocnika Rządu do spraw Polityki Młodzieżowej, który dąży do powstania takiego dokumentu właśnie w oparciu o konsultacje społeczne, m.in. z młodzieżowymi radami przy jednostkach samorządu terytorialnego.

Realizacja przedstawionych zmian ustawowych będzie spójna z działaniami rządu na poziomie centralnym, dotyczącymi m.in. powołania Pełnomocnika do spraw polityki młodzieżowej, wraz przypisanymi mu zadaniami w zakresie inicjowania aktywności i współpracy z organami administracji rządowej, organami jednostek samorządu terytorialnego

i organizacjami pozarządowymi w prowadzeniu działań wpływających na zwiększanie zaangażowania młodzieży w życie publiczne, a także powołaniem Rady Dialogu z Młodym Pokoleniem. W związku z takimi działaniami, młode pokolenie powinno mieć szansę zwiększenia swojej partycypacji w życiu publicznym zarówno na szczeblu centralnym, jak i samorządowym. Proponowane zmiany stanowią również odpowiedź na zapisy Strategii Unii Europejskiej na rzecz młodzieży na lata 2019–2027 oraz Europejskich Celów Młodzieżowych dotyczących włączenia młodzieży oraz pobudzenia jej zaangażowania, co ma kluczowe znaczenie dla demokracji, a także rozwoju osobistego, kulturalnego i politycznego zainteresowanych osób.

Patrząc na powyższe kwestie w sposób kompleksowy, można stwierdzić, że zwiększenie partycypacji osób młodych jest odpowiedzią na współczesne wyzwania polskiego społeczeństwa, a także konieczność uwzględnienia ich w kompleksowej polityce państwa. Uwzględniając obecną sytuację wszelkie wzmocnienie instytucjonalne młodzieżowych rad przysłuży się ich lepszemu funkcjonowaniu podczas epidemii COVID-19, a także w sytuacji zmian społecznych wywołanych skutkami pandemii.

Projekt realizuje zobowiązanie wyborcze zapisane wprost w programie wyborczym Prawa i Sprawiedliwości z 2019 roku – Rozdział „Wolność i aktywność obywatelska”, podrozdział „Cele”, punkt 7, strona 205.

Obecny stan prawny:

Młodzieżowe rady są uwzględnione jedynie w Art. 5b Ustawy o samorządzie gminnym, przy czym są to jedynie trzy ustępy, które dotyczą jedynie działań gminy w kwestii upowszechniania idei samorządowej wśród młodzieży, ograniczonej procedury powoływania młodzieżowej rady gminy przez radę gminy, a także kwestii statutu młodzieżowej rady gminy. Z kolei w ustawie o samorządzie powiatowym oraz w ustawie o samorządzie województwa nie ma w ogóle zapisów dotyczących takich gremiów jak młodzieżowe rady powiatów czy młodzieżowe sejmiki wojewódzkie. Brak unormowania tej kwestii często blokuje możliwości szerszego realizowania idei samorządności przez zainteresowane środowiska młodzieżowe.

Przepisy przejściowe:

Obecnie funkcjonujące młodzieżowe rady gminy, młodzieżowe rady powiatu i młodzieżowe sejmiki województwa powołane przez organy gminy, organy powiatu i organy województwa w momencie wejścia w życie ustawy staną się odpowiednio młodzieżowymi radami gminy lub młodzieżowymi radami powiatu lub młodzieżowymi sejmikami województwa w danym samorządzie. Tym samym przepisy nowej ustawy nie wpłyną na kadencje obecnie funkcjonujących rad czy sejmików.

Po wprowadzeniu nowych regulacji samorządy, w których funkcjonują młodzieżowe rady, będą zobowiązane do dostosowania statutów tych ciał do wymogów ustawowych w ciągu 3 miesięcy.

Projekt ustawy nie będzie wywierać wpływu na mikro-, małych i średnich przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej i nie wymaga przedstawienia organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, a zatem nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt ustawy zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.